

hallac-ı mansur

cehennem acı
çektığımız yer değil
acı çektığımızı kimsenin
bilmediği yerdir

Zaman ve mekân üstü bir hakikat felsefesi

DESTEK YAYINLARI: 1196
FELSEFE: 12

**HALLAC-I MANSUR / CEHENNEM ACI ÇEKTİĞİMİZ YER DEĞİL
ACI ÇEKTİĞİMİZİ KİMSENİN BİLMEDİĞİ YERDİR**

Yayına Hazırlayan: Mesud Topal

Her hakkı saklıdır. Bu eserin aynen ya da özet olarak hiçbir bölümü, yayınevinin yazılı izni alınmadan kullanılamaz.

İmtiyaz Sahibi: Yelda Cumaloğlu
Genel Yayın Yönetmeni: Ertürk Akşun
Felsefe Serisi Yayın Koordinatörü: Özlem Küskü
Editör: Devrim Yalkut
Kapak Tasarım: İlknur Muştı
Sayfa Düzeni: Cansu Poroy
Sosyal Medya-Grafik: Tuğçe Budak

Destek Yayınları: 1.-5. Baskı: Aralık 2019
6.-11. Baskı: Ocak 2020
12.-18. Baskı: Şubat 2020
19.-21. Baskı: Mart 2020
22.-23. Baskı: Nisan 2020
24.-25. Baskı: Mayıs 2020
26.-27. Baskı: Haziran 2020
28. Baskı: Temmuz 2020
29.-30. Baskı: Ağustos 2020
31.-32. Baskı: Ekim 2020
33.- 36. Baskı: Kasım 2020
37.-38. Baskı: Nisan 2021
39.-40. Baskı: Mayıs 2021
Yayıncı Sertifika No. 13226

ISBN 978-605-311-723-0

© Destek Yayınları
Abdi İpekçi Caddesi No. 31/5 Nişantaşı/İstanbul
Tel. (0) 212 252 22 42 – Faks: (0) 212 252 22 43
www.destekdukk.com – info@destekyayinlari.com
facebook.com/DestekYayinevi – twitter.com/destekyayinlari
instagram.com/destekyayinlari

Deniz Ofset – Çetin Koçak
Sertifika No. 48625
Maltepe Mahallesi
Hastane Yolu Sokak No. 1/6
Zeytinburnu / İstanbul

hallac-ı mansur

cehennem acı

çektüğümüz yer değil

acı çektüğimizi

kimsenin bilmediği

yerdir

Zaman ve mekân üstü bir hakikat felsefesi

Yayıma Hazırlayan: Mesud Topal

Hallac-ı Mansur Kimdir?

Asıl adı Ebu Abdullah Hüseyin bin Mansur el Beyzavi el Hallac'dır ancak halk arasında Hallac-ı Mansur olarak bilinir. Hicri 244 miladi 858 yılında İran'ın Tur köyünde doğmuştur. Babasının pamukçu olmasından dolayı Hallac lakabıyla anılır... Manevi sırları hallaç pamuğu gibi savurduğu için Hallac-ı Esrar olarak da bilinir.

İslam dünyasının en tartışmalı isimlerinden biri olan Mansur, İran'da doğmuş olmasına rağmen küçük yaşlarda Kuran-ı Kerim'e olan ilgisinden dolayı Arap kültürünü daha fazla benimsemiştir. Kuran-ı Kerim'i daha o yaşlarda ezberleyip ulemayı hayretlere düşüren yorumlar getirmesi isminin herkes tarafından bilinmesini sağlamıştır. Ulemanın önde gelenlerinden eğitimler alan Hallac-ı Mansur ardından Basra'ya gidip yine burada ünlü bilgin Amr Bin Osman Mekki'den eğitimler almıştır.

Henüz 18 yaşında birçok âlimin eğitim rahlesinden geçen Mansur çevresinde hayranlık uyandıran bir isimdi. Yine dönemin büyük âlimlerinden Ebu Yakup

El-Yakta kızı Ümmü Hüseyin ile Hallac-ı Mansur'u evlendirdi. Ancak Mansur'un bu evliliği mezhep çatışmalarının şiddetle yaşandığı Basra'da hoşnutsuzlukla karşılandı. Dönemin büyük Sünni âlimlerinden olan Cüneyd El Bağdadi ile tanışınca kendisine yapılan hak-sız yorumlara kulak asmamaya başladı. Cüneyd El Bağdadi, Mansur'a sürekli sakin olmasını öğütlese de bir süre sonra Mansur söylentilerden ve baskılardan sıkılıp Basra'yı terk etti.

Bir sene boyunca Mekke'de kalan Hallac-ı Mansur Kâbe'ye kapanıp çile sürecine girdi. Ardından oradan da ayrılıp Basra'ya geri döndü. Gittiği her yerde halkın yoğun ilgisiyle karşılaşan Hallac-ı Mansur, nerede olursa olsun İslam öğretilerini açıksözlülükle dile getirmekten çekinmedi. Özellikle Türklerin İslam dinini kabul etmesinde Hallac-ı Mansur'un çok büyük bir rolü vardır.

Türkistan ve Hindistan'da bulunduğu dönemlerde onun sohbetleri sayesinde İslamiyet'i seçenlere daha sonraları Mansuri bile denildi. Ancak Hallac-ı Mansur'un açıksözlülüğü ve her yerde doğruları savunması siyasi mekanizmanın tepkisini çekti. Özellikle mezhep çatışmalarının ve iktidar kavgalarının sık yaşandığı bir dönemde halkın da ilgi odağı olan Hallac-ı Mansur iktidar açısından bir tehdit unsuru olarak görülüyordu. Hallac-ı Mansur sohbetlerinde "*Her şey Allah'a bağlıdır. Ve her şey Allah'tandır!*" öğretisini savunuyor ve anlatıyordu.

Mansur’u bir bahane bulup sindirmek isteyen Abbasi iktidarı bir sohbeti esnasında kendinden geçmiş cezbe halindeyken “*Ene-l Hak!*” (Ben Hakk’ım) demesi üzerine, 918 yılında onu Sus’ta gözaltına aldı. İktidar Hallac-ı Mansur için idam fetvası isterken dönemin Şafii, Maliki, Sünni kadıları idam kararına karşı çıktı. Bunun üzerine hücreye atılan Hallac-ı Mansur’un ünü birdenbire daha da yayıldı.

Halk arasındaki hoşnutsuzluklar giderek artarken Hallac-ı Mansur’a olan destek de diğer yandan çığ gibi büyümeye devam etti. Sekiz yıl boyunca gözaltında tutulan Hallac-ı Mansur bu süreçte ünlü eseri *Tavasın*’i tamamladı. Tutuklu bulunduğu yıllarda ünü azalacağına daha da arttı. Böylece iktidarın da ağır baskısıyla Maliki kadısı Ebu Ömer, Mansur’un idamına hükmetti.

Hanefi kadısı İbnü’l Bühlül’ün sert muhalefetine ve baskısına rağmen idam kararından geri dönülmedi ve Hallac-ı Mansur hicri 309 miladi 922’de Bağdat’ta önce kırbaçlandı, ardından burnu ve ayakları kesilerek işkençeye maruz kaldı. Ölümünden sonra bedeni yakılarak külleri Dicle’nin sularına savruldu.

*“Ben
bu yeryüzünün
hallacıyım,
insanlar feryadımı
duymuyor.”*

“Ene-l Hak!”

Bütüne dönüş hikâyesi “*Ben Hakk’ım!*” sözleriyle başladı aslında. “Ene-l Hak” kişinin benliğinden geçip bir bütüne ilerlemesi ve orada kendiyile buluşmasının felsefesidir. Yani her şey O’ndan geldi ve her şey yine O’na dönecek.

Peki, bireyin hakikate ulaşması için önce neyi feda etmesi gerekir diye soracak olursak vereceğimiz tek cevap “Sevdiği her şeyi...” olur. Çünkü insan sevdiği şeylerden geçmeden kendi hakikatine ulaşamayacaktır.

Eşyadan, insandan, tabiattan ve nefisten geçemeyen insanın O’na ulaşabilmesi ve gerçekle aydınlanması mümkün değildir ve olmayacaktır da... Hallac-ı Mansur’un öğretisi kendisinden sonra gelen birçok felsefeye ilham olmuş ve onun özgün düşünceleriyle farklı felsefi akımlar doğmuş, gelişmiş ve yayılmıştır.

Özellikle Batı felsefesinde Spinoza, Kant, Fichte, Schelling gibi ünlü filozofların meşhur “Ben Felsefesi” hakkındaki değerlendirmelerinde ve temellendirmelerinde Hallac-ı Mansur’un izleri çıkar karşımıza.

Muhammed İkbale göre Nietzsche’nin “insanüstü” kavramı Hallac-ı Mansur’un “Ene-l Hak” düşünüşünün Batı’daki yansımasıdır.

Doğu felsefesinde ise gerçek Ben’e ulaşabilmek için önce sahte Ben’i yok etmek gerekir. Bu felsefenin kapılarını aralayan da yine “Ene-l Hak” düşünüşünün sahibi Hallac-ı Mansur’un tam da kendisidir.

Mevlana, Yunus Emre, Nesimi, Pir Sultan, Kaygusuz Abdal da onun öğretilerinden etkilenen önemli isimler...

Hallac-ı Mansur görüldüğü gibi sadece Doğu ve İslam felsefesini değil birçok felsefi akımı ve inanç biçimlerini etkilemiştir. Bizim de bugün yaşadığımız çağda Hallac-ı Mansur’un felsefesini anlamak benliğimizin gerçek bağı ile tanışması açısından önem taşır. Çünkü günümüz kapitalist düzeni insanın kalbi ile aklı arasındaki bağlantıyı ne yazık ki yok etti. Ne kalbimizi ne de aklımızı tanıyoruz. Robotlaşan bireyler olarak, sahte duygular, sahte mutluluklar hatta sahte acılar yaşıyoruz.

İşte bu yüzden Mansur’u anlamamız, içinde yaşadığımız çağın hatta yaşadığımız coğrafyanın felsefeyle zihinde birleştirilmesi birçok şeyi görebilmemiz açısından bulunmaz bir fırsat...

Hallac-ı Mansur'u görmezden gelmek kayıptan başka bir şey olmayacaktır. Zira Mansur'un öğretileri yanı başımızda anlaşılmayı, içselleştirilmeyi ve özümsemeyi beklemektedir. Bu keşif yüzeysel değil, derinlemesine olduğunda edindiğimiz kazanımlar huzur ve mutluluk verici olacaktır.

İyiliğe...

İnsanlığa...

Gerçekliğe dair...

Kendi Ben'imizden sıyrılıp ötesine ulaşabilmek ve Hallac-ı Mansur'u anlamak dileğiyle...

Mesud Topal

*“Benim Allah’la
olan iliřkimi
anlamayan kiři,
beni anlamamıştır,
sapkın der bana.*

*Beni kötü
olmakla suçlar.
Ama ne zaman ki
dođruyu anlar,
gelir kapıma
af diler.”*

Hallac-ı Mansur ve Varlık Anlayışı

Hallac-ı Mansur felsefesinde tüm varlıklar ilahidir. Çünkü her varlık bir olan ve ilah olan tek varlık yani Allah'ın bir parçasıdır. Bu açıdan baktığımızda Hallac'ın varlık anlayışında tanrısallık var dersek yanılmış olmayız. Ancak varlıklar bilme, işitme, hissetme gibi özelliklerle birbirinden ayrılır. Bu yüzden insan yaratılmışların içinde en üst varlıktır. İnsanın ise bilme, işitme, hissetme gibi özelliklerinin dışında bir de bir içdünyası vardır. İnsanın içdünyası derin bir anlam evrenidir. Bu yüzden Hallac insanı bir kâinat olarak tanımlar.

Hallac-ı Mansur'a göre insan, tek olan ve gerçek olan Allah'ın kendisine bahsettiği en üst nimet olan akli kullanmaya mecburdur. Ancak aklını kullanırken içdünyasını da boş ve kurak bırakmamalıdır. Mansur'a göre insan tefekkür ederek ve kendisini yaratan Allah'ı zikretmekle meşgul olursa içdünyasını bol ve bereketli

bir kâinata çevirebilir. Bu yüzden insan üzerine düşeni her zaman ne şartlar altında olursa olsun mutlaka yapmalıdır.

Hallac-ı Mansur'un felsefesine göre gerçek olan, var olan, tektir ve BİR'dir. Tek olan, gerçek olan ve Bir olan Tanrı'dır. Ancak insan bu Bir'in dışında değil içindedir. Bu yüzden Hallac-ı Mansur Tanrı ve İnsan'ı bir olarak ele alır. İnsanı O'nunla özdeşleştirir. Tam da bu sebepten dolayı ölümü gerçek bir başlangıç olarak kabul eder. Ölüm Allah'a ulaşmaktır, yani gerçek olana. Bundan dolayı insanın ölümü yaşamındadır, gerçek yaşamı da ölümdedir. Tam da bu sebepten dolayı Hallac-ı Mansur ölümü *"Yaşamımda ölümüm, ölümümde yaşamım. Ölümlü kendime mutluluk sayarım..."* diyerek açıklamıştır.

*“İnsanlar dünyayı
cehenneme çeviren
ve ardından da
cennete gitmeye
çalışan varlıklardır.”*

**“Dođru; sadece gördüğünüzü değil,
görmediğinizi de kapsar...”**

Hayatı boyunca doğrunun ve gerçeğın peşinde olan Hallac-1 Mansur bu uğurda canını hiç sakınmadan verirken insanlığa da yine bu uğurda yaşamak gerektiğı gerçeğini miras bırakıyor.

Hallac-1 Mansur’un öğretileri o dönemin insanından çok, bugün bizler için yaşamımıza ışık tutan bir rehber niteliğinde. Bugün yaşadığımız hayat içerisinde dört bir yanımız birçok şeyle kuşatılmış durumda. Ne yazık ki bizi kuşatan hırs, kibir, güzel görünme arzusu ve toplum tarafından kabul edilme isteğı, bu ve bunun gibi şeylerin tamamına yakını bize ciddi zararlar vermektedir. Günden güne kalbimizden uzaklaştığımızın farkına varmamız gerekli. Ağır bir manevi tahribatın içindeyiz ve bunun da farkında değiliz çünkü bizi kuşatan hep daha fazlasını kazanma arzusu, bizi kendimizin

dışına iterek kendimizden uzaklaşmamıza neden oluyor. Biz, bizi sahteletiren şeylerle vakit harcarken kaybettığımız şeylerin farkında değiliz.

En büyük kaybımız ise ne yazık ki zaman!

Eğer hayatımız bir film olsa ve dışarıdan bize seyrettirilseydi, harcamış olduğumuz zamanın farkına varabilir ve muhtemelen o an dehşete düşebilirdik. Yalanların dört bir yanımızı kuşattığı bu çağda kurtuluşumuzun, yani çıkış yolumuzun ne olduğu belli...

Gerçeğe gözlerimizi açmak...

Ancak gerçeğe gözlerin açılabilmesi için önce gerçeğin ne olduğunu bilmemiz gerekir. Bilmediğimiz, tanımadığımız bir şeyin ne olduğuna karar veremezsek kendimizi savunmasız ve tehlikelere açık bırakırız.

Bu tehlikelerin en büyüğü de söylenen yalanları gerçek zannetmektir. Hayatı boyunca yalanlara maruz kalan bir insan bir noktadan sonra gerçekle karşılaştığında, gerçeğe karşı zayıf ve savunmasız olduğu için gerçeği anlamayacak ve gerçeğe karşı saldırgan bir tutum sergileyecektir. Bu durum yalanlara aşına olan insan veya insanların genel davranışıdır. Çünkü içinde yaşadığımız çağda insanlara söylenen yalanların kendi içinde tutarlı bir tarafı da var. Örnek vermek gerekirse “Her şey kötüye gidiyor...” söyleminin devamında belirli insanlar veya toplumun bir kesimi hedef gösterilerek “Onların yüzünden!” denildiği zaman. Yalanlara aşına olan insan kendisine sebep olarak gösterilenlere ister